

DOMKIRKEODDEN PILEGRIMSSENTER – HAMAR

Hovedmål:

Domkirkeodden Pilegrimssenter - Hamar skal formidle informasjon og veiledning om pilegrimsvandring, arrangere fellesvandring og bidra til utvikling av veien og vandringen i sin region.

Pilegrimssentrets målsetting og virksomhetsplan er bygd opp utav fire overordnede dokumenter vedrørende pilegrimssatsingen.

- ”Strategi for pilegrimssatsingen”, Kultur- og kirkeminister Trond Giskes tale ved Pilegrimskonferansen i Trondheim 3. august 2009.
- Statsbudsjettet 2010 (prop. 1S for 2010, kap 320 post 84)
- ”Statsbudsjett 2010 – tilskudd til opprettelse og drift av pilegrimskontorer”, Fornyings-, administrasjon- og kirke departementets brev av 19.02.2010.
- ”Tilskudd til opprettelse og drift av pilegrimskontorer”, Hamar bispedømmeråde brev av 01.03.2010.

I tillegg er den regionale pilegrimssatsingen forankret i ”Fylkesplan for Hedmark 2009 – 2012” og ”Samhandlingsprogram for Hedmark 2010 – 2011(13)”.

Organisering og forankring:

Domkirkeodden Pilegrimssenter – Hamar er foreløpig organisert med et eget regionalt interimsstyre med følgende deltakere:

- 1 representant fra Hedmark fylkeskommune
- 1 representant fra Hamar kommune
- 1 representant fra Ringsaker kommune
- 1 representant fra Stange kommune
- Domprosten i Hamar
- Prosten i Ringsaker
- Direktøren for Hedmark fylkesmuseum, avdeling Domkirkeodden.
- 1 representant fra Hedmark fylkesmuseum, Hedmarksmuseet.
- 1 representant fra Hamar-regionen reiseliv BA

Pilegrimssenteret etableres i det tidligere NRK-huset i Storhamargata 125, like ved Hedmarksmuseet på Domkirkeodden.

Hedmark fylkesmuseum avdeling Domkirkeodden har det daglige driftsansvaret og arbeidsgiveransvaret for det regionale pilegrimssentret.

Det skal foretas en evaluering av denne organisasjonsformen i løpet av høsten 2010. Hovedhensikten er å konsolidere en varig og funksjonell driftsform. I tillegg skal det velges en styreform som ivaretar alle interessene rundt pilegrimssenteret. Et viktig perspektiv er hvordan det frivillige engasjementet i regionen skal ivaretas.

Geografisk ansvarsområde:

Domkirkeodden pilegrimssenter - Hamar har sitt geografiske hovedfelt i Hedmark fylke. Her skal oppgaver vedrørende den fysiske leden med tjenesteområde, infrastruktur og lignende avstemmes med fylkeskommunen og de enkelte kommuner.

For å ivareta vandrerne ønsker vi å definere vårt område slik:

Sør: Her ser vi for oss Eidsvoll stasjon som et naturlig sted der vårt pilegrimssenter tar over ansvaret fra Oslo Pilegrimssenter.

På Eidsvoll kan pilegrimene velge overgang til Skibladner eller vandring videre langs leden.

Vest: Fra vest er Mjøsa et naturlig startsted. Det er derfor viktig med et godt samarbeid med Granavollen om overlapping. Vestfra kan pilegrimer komme på fire forskjellige måter: 1) Skibladner fra Gjøvik, Kapp eller Totenvika, 2) Redningsskøyta, 3) Vikingskipet Balder fra Stensveen, som også tilbyr overnatting.

Øst: Pilegrimene vandrer også til og fra Østerdalsleden. Her er samarbeidet med Lia Gård i Rendalen viktig.

Nord: Her anser vi det som naturlig å følge vandrere hele vegen mellom sentret og Lillehammer, og ikke stoppe på fylkes-, kommune-, prosti- og soknegrensa.

Innenfor disse geografiske områdene skal sentret ivareta bruk og utvikling av leden både til lokal vandring og langvandring.

Pilegrimssentret som fremmer av samarbeid:

Domkirkeodden Pilegrimssenter – Hamar skal arbeide for å fremme samarbeidet om pilegrimssatsingen i hele regionen. Dette skal hovedsakelig gjøres i samarbeid med de organisasjonene som er representert i interimsstyret. Fylkeskommunen og kommunene har et spesielt ansvar for infrastrukturen langs leden, men sentret skal ha en oppfølgings- og motiverende funksjon. Prostene er kirkens representanter i styret og skal være med på å sørge for ivaretakelsen av sentrets kirkelige profil og bidra til økt satsing på pilegrimsarbeid og vandring i kirkelig regi. Sentret skal fremme pilegrimssatsingen og samarbeidet hos de menighetene av ulike konfesjoner, lag og foreninger som er etablert i regionen. For å øke interessen og muligheten til å få flere ut på selve vandringen, kreves det også et økt samarbeid med reiselivsnæringen. Med bakgrunn i dette er samarbeid mellom interimsstyret og de organisasjoner, lag og foreninger som styret representerer samt overnattingssteder langs leden og forskjellige kulturoperatører prioriterte satsingsområder.

Pilegrimskontoret og daglig ledelse:

Pilegrimssesongen 2010 nærmer seg. Interimsstyret ønsker en person ansatt som daglig leder. En ansettelsesprosess tar imidlertid lang tid. Interimsstyret ønsker derfor å engasjere en person så raskt som mulig. Arbeidet med utlysning og fast ansettelse er tiltenkt høsten 2010. Da har vi gjort erfaringer fra drift i sesongen og i forhold til hva slags kompetanse en daglig leder bør inneha. Ut av dette kan vi lage en god stillingsbeskrivelse og arbeidsplan.

Fornyelse av pilegrimstradisjonen:

Senteret skal sammen med Pilotprosjekt Pilegrimsleden, Nidaros Pilegrimsgård, de andre regionale pilegrimssentrene, Stiklestad kultursenter og lokale/regionale samarbeidspartnere arbeide aktivt for utvikling av pilegrimstradisjonene. Gjennom vandringene i kulturhistorisk område og historisk tradisjon i vår region vil vi la mennesker møte Skaperen og skaperverket og la dette møte åpne for refleksjon både om eget liv og livet i en større sammenheng. Dette representerer i tillegg til det religiøse motiv også enkeltpersoners mulighet til en indre reise ut fra personlige motiver og ønsker.

En vandring langs leden kan fungere som en frihet fra hverdagens mas. Dette gjøres i et avstressende og behagelig tempo i naturens egen katedral langs ledens 2000 km og gjerne ved besøk i noen av våre vakre gamle og nye kirkebygg.

Denne utviklingen bør skje innenfor følgende områder:

- Arrangere flere vandringer, lokalt og regionalt
- Arbeide for at vandrerne skal møte åpne kirker.
- Øke fokus på kulturarven som Olavsarven og den tradisjonen pilegrimsarven representerer
- Øke fokus på kulturminner lang leden.
- Utvikle Pilegrimsleden som et reiselivsprodukt.
- Bruke leden som en attraktiv tursti for fysisk aktivitet og i folkehelseperspektiv.
- Utarbeide pedagogisk opplegg for bruk i for eksempel den kulturelle skolesekken.
- Utvikle tilbud som kan brukes innen kirkens trosopplæring.
- Utvikle kurs, konferanser, møter og lignende om pilegrimstema.

Utvikling av konkrete tiltak:

Pilegrimssentret skal samarbeide med ulike aktører om utvikling av lokale vandringer med blant annet Domkirkeodden som vandringsmål. I samarbeid med Domprosten skal det sommeren 2010 være et pilegrimsarrangement hver onsdag. Det skal videreutvikles undervisningsopplegg for skolene gjennom "Den kulturelle skolesekken". Det skal også samarbeides med kirka om konfirmantopplegg og kirkens trosopplæringsprosjekt. Årlig arrangeres en Middelalderfestival på Domkirkeodden. Denne festivalen kan ny styrke sin satsing på tema pilegrimer i middelalderen. I sentrets lokaler kan det også holdes kurs, seminarer, foredrag, møter og lignende med pilegrimstema. Etablering av sentret gir også økt motivasjon for Olsok-komiteen i arbeidet med vandring og vake i forbindelse med Olsokfeiring på Domkirkeodden. Det samme gjelder samarbeidet med andre pilegrimssenter om langvandring til Olsok i Nidaros og andre arrangementer.

Pilegrimssentret ønsker å ha en rolle i forhold til tilrettelegging for kulturminnene langs leden. Målet er å bruke pilegrimsleden til å styrke lokal verdiskaping. Sentret skal også jobbe for økt verdiskaping og bærekraft for reiselivsnæringa. I tillegg skal sentret bidra til bedret folkehelse i forbindelse med satsing på folkehelsen der fysisk aktivitet er et viktig mål. Pilegrimsleden representerer i denne sammenhengen et flott lavterskeltilbud der fysisk aktivitet kan kombineres med indre ro og utforsking av kulturminner og lignende.

Sentret skal utvikle temavandring som for eksempel:

- "Fra skog til dom" – Fra Stange til Domkirka
- "Fra høyalter til høyalter" – Byvandring
- "Vandring på vann" – Utvikle samarbeid med "Pilegrimsbåten Skibladder"
- Forfattervandring (Prøysen, Røsbak, Jacobsen)
- Utendørs pilegrimsmesser/arrangement – Steinsholmen, Tokstadfurua, Olavskilden.

Pilegrimssentret og leden:

Sentrets hovedoppgave er først og fremst å få folk med forskjellige motiver til å vandre langs Pilegrimsleden. Samarbeid med Pilotprosjekt Pilegrimsleden, fylkeskommunen og kommunene er viktig for å sikre infrastrukturen med selve leden. Videre er det viktig å utvikle gode og varierte overnattingsmuligheter. I tillegg til at overnattingsstedene skal tilby ei seng å sove i, bør de også ha kompetanse på pilegrimsleden og pilegrimsvandring. Pilegrimssentert skal derfor i samarbeid med andre sørge for god kompetanse langs leden.

Informasjons- og veiledningsansvar

Sentret skal ha en rolle med tanke på informasjons- og veiledningsarbeidet. Dette handler også om markedsføring av leden. Skal mennesker bruke leden for vandring, må de vite at den eksisterer. Sentret skal derfor sørge for medieoppmerksomhet i løpet av 2010. Samtidig skal forskjellige opplegg/turer utarbeides og presenteres for de enkelte målgruppene. I forhold til langvandringen til Olsok i Nidaros må sentret i samarbeid med andre aktører sørge for at hele leden kan gås fra Oslo til Nidaros, sammen med en vandreleder. Alle sentrene har også ansvar for at personer melder seg på til denne langvandringen. Dette punktet må sees i sammenheng med punktet om utvikling av vandring. Sentret skal ha et ansvar for at oppdatert informasjon skal foreligge på forskjellige nettsteder. I tillegg må det utvikles og fornyes trykt materiale. Det foreligger flere brosjyrer/hefter/bøker som bør evalueres og videreutvikles. Mye av dette arbeidet bør gjøres i samarbeid med Pilotprosjekt Pilegrimsleden og forumet for regionale pilegrimssenter for å sikre en helhetstenkning.

Pilegrimssenter vil også ha fokus på informasjons- og veiledningsoppgaver omkring alle perspektivene som daværende Kultur- og kirkeminister presenterte på Pilegrimskonferansen i 2009:

- At kulturarven sikres og kunst- og kulturformidlingen styrkes i kommunene langs leden (kulturmål)
- At kristen tro og tradisjon forblir å være viktige kilder for menneskers identitet og tilhørighet (kirkemål)
- At næringsvirksomhet utvikles i distriktene (næringsmål)
- At forvaltningen av kulturminnene styrkes gjennom lokal verdiskaping (kulturminnemål)
- At de skapes verdier innenfor turisme som gir økt bærekraft i norsk reiseliv (turismemål)
- At natur og lokalsamfunn vernes (miljøsmål)
- Dette har Domkirkeodden Pilegrimssenter - Hamar supplert med et eget mål om at folkehelsen skal styrkes gjennom bruke av pilegrimsleden som lavterskeltilbud (folkehelse/FYSAK-mål)

Lokale vandringer:

Pilegrimssentret skal være aktivt i forhold til lokale vandringer. Eksempler på dette er:

- Vandringer i forbindelse med Olsok. Dette er en del av det ordinære Olsok-arrangementet. Arrangementet vil for framtiden ha en sterk tilknytning til pilegrimssentret
- Onsdagsvandring fra domkirke til Domkirkeodden.
- Vandringer i forbindelse med sentrets offisielle åpning på kulturminnedagen 12. september.
- Faste vandringer i regionen.
- Styrke Pilegrimsarrangement ved Tokstadfurua
- Arrangement ved Olavskilden i Brøttum
- Utvikle Ringsaker kirke som en Olavskirke og pilegrimskirke
- Samarbeide med Johannesgården og andre aktører om lokale/regionale vandringer

Flere tiltak er tidligere beskrevet under overskriften: Utvikling av konkrete tiltak:

Domkirkeodden pilegrimssenter – Hamar har opprettet samarbeid med Pilotprosjekt Pilegrimsleden, Nidaros Pilegrimsgård og de andre pilegrimssentrene. Sammen arrangeres bl.a. langvandringen til Olsok i Nidaros og flere andre samarbeidsprosjekter. Mens vi venter på opprettelse av et nasjonalt pilegrimssenter koordineres arbeidet gjennom et egenopprettet ”Forum for regionale pilegrimssenter” og delvis gjennom Pilotprosjektet Pilegrimsleden. Det vektlegges også at pilegrimsleden skal kunne vandles i begge retninger.

BUDSJETTSKISSE FØRSTE ÅR, 2010.

De som står bak arbeidet med etableringen av Domkirkeodden Pilegrimssenter - Hamar; Den norske kirke med pilegrimspresten, Hamar domprosti og Ringsaker prosti, kommunene Ringsaker, Hamar og Stange, Hedmark Fylkesmuseum avd. Domkirkeodden og Hedmark Fylkeskommunes avdeling kultur og kompetanse har nedlagt en stor og verdifull arbeidsinnsats for å få senteret i gang. Dette arbeidet har vært i gang fra 2008, og representerer i arbeidstimer en betydelig verdi. Et sted mellom 400 og 450 arbeidstimer har gått med, og representerer en egeninnsats på mer enn 200.000 kroner i utgangspunktet. I tillegg kommer arbeidet som Hedmark Fylkeskommune har utført med deltakelse i Pilotprosjekt Pilegrimsleden og øvrig satsing på pilegrimsleden i fylket.

Når pilegrimssenteret kommer i drift, vil det samtidig utløse et voksende frivillighetsarbeid og en økning i omsetning og aktivitet både innenfor kirkelig tjeneste og virksomhet, for overnattings- og serveringsbedrifter og innen flere andre næringer og områder. Å gi noe samlet bilde av de praktiske og økonomiske ringvirkninger er vanskelig på det nåværende tidspunkt. En skal allikevel være oppmerksom på det omfattende ”samfunnsregnskapet” som satsingen på en million kroner til Domkirkeodden Pilegrimssenter - Hamar utløser.

Med utgangspunkt i driftstilskuddet på en million kroner som blir fordelt fra Hamar bispedømmeråd ser en for seg en trygg drift av pilegrimssenteret i 2011, med en person i hel stilling, drift av kontor, et budsjett for vandring og informasjon og ressurser til samarbeid med de aktuelle instanser. Det skisserte budsjettet er et nettobudsjett og inneholder ikke inntekter/utgifter i forbindelse med vandring og overnattinger i pilegrimssentret som også blir et pilegrimsherberg. I tillegg viser det heller ikke de kostnadene som andre aktører som for eksempel kirken, kommunene og fylkeskommunen bruker til sin satsing på pilegrimsarbeidet i regionen.

For etableringsåret 2010 ser vi for oss følgende budsjettsskisse:

Lønn, arbeidsgiveravgift og pensjon mai-desember	450.000	
Honorarer til vandrere, medhjelpere etc.	100.000	
Reisekostnader etc.	20.500	
Husleie og kontordrift	169.500	
Tilskudd til å holde åpent i sentrale kirkebygg og i Hamardomen	100.000	35/65
Arrangementskostnader – vandring	90.000	
Etableringskostnader bygning og innkjøp data og kontorutstyr	70.000	
Samlet utgift til etablering og drift første år	1.000.000	

Styringsdokument for:

Domkirkeodden Pilegrimssenter – Hamar

Domkirkeodden Pilegrimssenter – Hamar skal jobbe for å øke bruken av pilegrimsleden. Sentret er plassert i det tidligere NRK-huset i Storhamargata 125.

Hovedmål:

Domkirkeodden Pilegrimssenter - Hamar skal formidle informasjon og veiledning om pilegrimsvandring, arrangere fellesvandring og bidra til utvikling av veien og vandringen i sin region.

Hovedmålet er forankret bl.a. i punktene nedenfor samt sentrets styringsdokumenter.

- At kulturarven sikres og kunst- og kulturformidlingen styrkes i kommunene langs leden (kultursmål)*
- At kristen tro og tradisjon forblir å være viktige kilder for menneskers identitet og tilhørighet (kirkemål)*
- At næringsvirksomhet utvikles i distriktene (næringsmål)*
- At forvaltningen av kulturminnene styrkes gjennom lokal verdiskaping (kulturminnemål)*
- At de skapes verdier innenfor turisme som gir økt bærekraft i norsk reiseliv (turismemål)*
- At natur og lokalsamfunn vernes (miljøsmål)*
- At folkehelsen skal styrkes gjennom bruke av pilegrimsleden som lavterskeltilbud (folkehelse/FYSAK-mål)*